

*О. М. Балакірєва,
канд. соціол. наук*

*Olga M. Balakireva,
Ph.D. in Sociology*

Д. А. Дмитрук

Dmitriy A. Dmitruk

МОНІТОРИНГ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ НАСЕЛЕННЯ: ЕЛЕКТОРАЛЬНІ НАСТРОЇ ТА ОЧІКУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ КВІТЕНЬ 2006 р.*

Рівень довіри до провідних політичних діячів

На час проведення дослідження в Україні не було жодного політика, якому б населення довіряло більше, ніж не довіряло б. Серед політичних лідерів найменше громадяни довіряють Петру Симоненку (баланс довіри–недовіри становить –39%). Далі за рівнем негативу йдуть: Наталя Вітренко (–32%), Ренат Ахметов (–30%) тощо. Якщо аналізувати рівень довіри до провідних представників парламентських фракцій Верховної Ради нового скликання, то найбільш негативний з-поміж інших баланс мають Валентина Семенюк (–25%) та Юрій Єхануров (–23%). Порівняно з іншими набагато краще виглядають Олександр Мороз (–10%), Віктор Янукович (–10%), Юлія Тимошенко (–6%) та Віктор Ющенко (–5%).

Більше того, рівень недовіри до всіх провідних політиків вищий за 50%.

* Опитування проводилося з 20 по 26 квітня 2006 року в усіх областях України, АР Крим та місті Києві. Всього опитано 2032 респондентів віком від 18 років і старше. Стандартні відхилення при достовірних 95 відсотках і співвідношенні змінних від 0,1 : 0,9 до 0,5 : 0,5 становлять 1,34 – 2,24 відсотка. Опитування проведено у 126 населених пунктах України: 69 містах та 57 селах. Метод отримання інформації: індивідуальне інтерв'ю за місцем проживання респондента „віч-на-віч”. Рівень досягнення респондентів – 70, 75%.

Таблиця 1

Розподіл відповідей на запитання анкети: “Зараз я буду по черзі називати прізвища політичних діячів, а Ви скажіть, якою мірою Ви довіряєте кожному з них? Якщо хтось з політиків Вам не відомий, скажіть про це.”, %

	Повністю довіряю	Скоріше, довіряю	Скоріше, не довіряю	Зовсім не довіряю	Важко відповісти	Я не знаю цього політика
1. Ренат Ахметов	7	14	17	34	10	18
	21		51			
2. Інна Богословська	4	17	21	26	9	23
	21		47			
3. Наталя Вітренко	10	21	21	42	5	1
	31		63			
4. Юрій Єхануров	7	26	30	26	8	3
	33		56			
5. Юрій Костенко	5	17	22	26	11	19
	22		48			
6. Володимир Литвин	8	26	27	30	8	1
	34		57			
7. Юрій Луценко	9	19	22	29	9	12
	28		51			
8. Олександр Мороз	14	28	21	31	6	0
	42		52			
9. Петро Симоненко	11	15	25	40	8	1
	26		65			
10. Валентина Семенюк	4	12	18	23	11	32
	16		41			
11. Людмила Супрун	3	11	19	24	13	30
	14		43			
12. Юлія Тимошенко	22	23	15	36	4	0
	45		51			
13. Віктор Ющенко	20	25	18	32	5	0
	45		50			
14. Віктор Янукович	25	18	15	37	5	0
	43		52			

Електоральні настрої населення після парламентських виборів

За даними проведених опитувань, вибір українців, зроблений на виборах до Верховної Ради України 26 березня, залишається доволі стабільним. Особливістю громадської думки, яка склалася наприкінці квітня, можна вважати те, що за умов повторного вибору електоральні настрої населення не внесли б істотних змін у розстановку політичних сил. 3%-й бар'єр подолали б такі партії чи блоки: Партія регіонів України — 31%, Блок Юлії Тимошенко — 21%, Блок “Наша Україна” — 13%, Комуністична партія України — 5%, Соціалістична партія України — 5%.

Таблиця 2

Розподіл відповідей на запитання анкети: “26 березня цього року відбулися вибори до Верховної Ради України. Скажіть, чи брали Ви в них участь? Якщо „так”, то за кого Ви проголосували?”, %

Партія регіонів	31
Блок Юлії Тимошенко	21
Блок "Наша Україна"	13
Соціалістична партія України	5
Комуністична партія України	5
Блок Наталії Вітренко "Народна опозиція"	2
Народний блок Литвина	2
Український народний блок Костенка і Площа	1
Громадянський блок ПОРА-ПРП	1
Опозиційний блок "НЕ ТАК!"	1
Партія „Віче”	1
<i>Інша, яка саме</i>	2
Не брав участі в голосуванні	9
Проголосував проти всіх	1
<i>Не пам'ятаю, важко відповісти</i>	1
<i>Відмова від відповіді</i>	4

Таблиця 3

Динаміка електоральних уподобань населення України, %, до та після виборів 26 березня 2006 р.

	10/ 2005*	12/ 2005*	01/ 2006*	02/ 2006*	03/ 2006*	Дані ЦВК	04/ 2006
Партія регіонів	18,7	29,7	31,5	30,1	31,5	32,1	31
Блок Юлії Тимошенко	18,0	16,1	15,3	13,7	15,3	22,2	21
Блок „Наша Україна”***	9,8	16,5	22	18,5	17,4	13,9	13
Соціалістична партія України	8,3	8,7	6,1	7,2	6,5	5,6	5
Комуністична партія України	8,7	8,1	6,0	6,9	6,1	3,6	5
Блок Наталії Вітренко "Народна опозиція"	2,1	2,4	1,2	3,3	3,3	2,9	2
Народний блок Литвина	5,7	3,6	5,7	5,7	5,3	2,4	2
Український народний блок Костенка–Площа	1,1	0,2	0,7	3,2	3,3	1,9	1
Партія "Віче"	–	–	0,3	0,9	0,9	1,7	1
"Громадянський блок ПОРА-ПРП"	0,9	–	0,8	2,4	3,0	1,5	1
Опозиційний блок "НЕ ТАК!"****	2,1	0,6	1,6	2,8	2,5	1,0	1
<i>За іншу партію</i>	7,3	4,0	2,0	2,4	0,9	7,0	2
<i>Не підтримую жодну</i>	15,8	7,9	4,4	1,5	2,5	1,8+(2,4 зіпсовані)	1
<i>Відмова від відповіді/Не пам'ятаю/Не брав участі в голосуванні/</i>	–	–	–	–	–	–	14

* У таблиці наведені показники політичних партій та блоків, які, за даними ЦВК, отримали підтримку більш ніж 1% опитаних.

** % серед тих, хто збирався прийти на вибори і визначився з вибором.

*** До жовтня 2005 р. вимірювався рейтинг НСНУ.

**** До січня 2006 р. вимірювався рейтинг СДПУ(о).

Лідерами електоральних симпатій на Заході країни є Блок Ющенка „Наша Україна” та Блок Юлії Тимошенко. У Центральному регіоні знов-таки ці два блоки змагаються за перше місце, незначну конкуренцію їм складають СПУ Олександра Мороза та Партія регіонів. Схожа ситуація і на Півночі. На Сході країни безсумнівним лідером є Партія регіонів, яка значно випереджає решту партій. Відповідно Партія регіонів залишається лідером ще у двох регіонах – на Півдні та в АР Крим, де жодна інша політична сила на даний момент не може скласти їй конкуренцію.

Через місяць після виборів переважна більшість населення виказувала задоволення зробленим вибором: лише 12% розчарувалися в тих політичних силах, за які вони голосували.

Таблиця 4

Розподіл відповідей на запитання анкети: “Як би Ви охарактеризували зараз своє ставлення до зробленого Вами вибору на минулих виборах до Верховної Ради, що відбулися 26 березня 2006 року?”, %

Повністю розчарований(на) своїм вибором	3
Швидше, розчарований(на) своїм вибором	9
Швидше, задоволений(на) своїм вибором	35
Повністю задоволений(на) своїм вибором	37
<i>Важко відповісти</i>	16

Очікування змін після виборів

Порівняння даних соціологічного дослідження засвідчує, що населення продовжує зберігати оптимізм, який у нього з’явився трохи більше року тому під час „помаранчевої революції”. Нині близько третини респондентів висловили надію на те, що після виборів у Верховній Раді України буде створено коаліцію “помаранчевих” сил і це дозволить їй працювати ефективно.

Таблиця 5

Розподіл відповідей на запитання анкети: “Яку коаліцію політичних партій на даний момент Ви вважаєте найбільш корисною для України в цілому? Коаліція, в яку увійдуть ...”, %

Блок Юлії Тимошенко, Народний союз „Наша Україна”, Соціалістична партія України (БЮТ+НСНУ+СПУ)	36
Партія регіонів, Народний союз „Наша Україна”, Соціалістична партія України, (ПР+НСНУ+ПСПУ)	21
Партія регіонів, Блок Юлії Тимошенко, Народний союз „Наша Україна”, Соціалістична партія України (ПР+БЮТ+НСНУ+ПСПУ)	11
Інша конфігурація (назвіть, які саме політичні сили, що будуть представлені у новій Верховній Раді, до неї могли б увійти)	8
<i>Не знаю / Важко відповісти / Не орієнтуюся</i>	20
<i>Відмова від відповіді</i>	4

МОНІТОРИНГ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

Процес творення нової парламентської коаліції сприймається опитаними доволі неоднозначно. Зазначимо, що серед тих, хто підтримує „помаранчеві” партії та виборчі блоки, залишається більше оптимістів, ніж серед їхніх супротивників.

Загальний розподіл рівня згоди—незгоди з наведеними твердженнями свідчить про протистояння між тими, хто схильний підтримувати діючого Президента України та близькі до нього політичні сили, та тими, хто виступає проти. Кризовість ситуації в українському суспільстві посилюється, і про це свідчить поглиблення розколу між тими, хто має пропрезидентські та антипрезидентські настрої.

Таблиця 6

Рівень “згоди—незгоди” з наведеними твердженнями, %

	Швидше, згоден(на)	Швидше, не згоден (на)	Важко відповісти
Створення нової правлячої коаліції зараз залежить передусім від Президента України В. Ющенка	55	28	17
Сьогодні в Україні не потрібна опозиція, вона лише гальмуватиме розвиток країни	28	53	19
Нова правляча коаліція має включити в себе всі політичні сили, що подолали 3%-й бар'єр та представлені у новій Верховній Раді	44	37	19
Створення нової правлячої коаліції гальмується через неконструктивну позицію та особисті амбіції БЮТ	46	33	21
Створення нової правлячої коаліції гальмується через неконструктивну позицію та особисті амбіції НСНУ	39	31	30
До діяльності нової правлячої коаліції при розподілі посад мають бути залучені лідери політичних сил, які не потрапили до нового складу Верховної Ради	29	45	26
Позиція Соціалістичної партії України перешкоджає створенню коаліції, в яку входила б Партія регіонів	33	32	35

Соціально-економічний оптимізм

За даними проведених досліджень, переважна більшість респондентів негативно оцінює зміни, що відбулися останнім часом в економічній сфері суспільства і песимістично оцінює свої власні економічні перспективи.

Таблиця 7

Розподіл відповідей респондентів на питання: „Чи змінилася останнім часом (за останні два-три місяців) соціально-економічна ситуація в країні?”, %

	Січень 2006	Квітень 2006
Стала кращою	8	6
Така ж	43	56
Стала гіршою	49	37

Також у більшості населення превалює нейтральна оцінка свого матеріального становища (без змін), а частка тих, чий стан погіршився, утричі перевищує число тих, хто відчув які-небудь позитивні зміни.

Також більшість населення не очікує, що в найближчі півроку можливі які-небудь позитивні зміни, однак частка “песимістів” удвічі перевищує відсоток тих, хто розраховує на поліпшення через півроку.

Таблиця 8

Розподіл відповідей респондентів на питання: „Як змінилося життя Вашої родини в поточному місяці (за останні 30 днів) порівняно з попереднім місяцем?“, %

	Січень 2006	Квітень 2006
Істотних змін не відбулося	69	72
Добробут зменшився	23	21
Добробут зріс	8	7

Таблиця 9

Розподіл відповідей респондентів на питання: „Оцініть, будь ласка, як зміниться життя Вашої родини (Ваше особисто) через півроку?“, %

	Січень 2006	Квітень 2006
Добробут зросте	13	14
Істотних змін не буде	63	63
Добробут зменшиться	22	20
Не дали відповіді	2	3

Отримані дані вказують на те, що навіть після виборів, завершення яких знизило політичні ризики в економіці, переважна більшість населення не бачить передумов для позитивних очікувань і вважає, що ріст інфляції буде більшим, ніж їхніх доходів.

Таблиця 10

Розподіл відповідей респондентів на питання: „Як Ви вважаєте (очікуєте), протягом наступних одного-двох місяців доходи Вашої родини будуть зростати швидше, ніж ціни, приблизно тими ж темпами, що і ціни, або повільніше?“, %

	Січень 2006	Квітень 2006
Ціни будуть рости швидше, ніж доходи	71	74
Доходи будуть такими ж	25	22
Доходи будуть більшими	4	3